

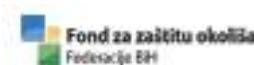
KANTON SARAJEVO
Kantonalna javna ustanova
za zaštićena prirodna područja

CANTON SARAJEVO
Cantonal public institution
for protected natural areas

POTENCIJALNE NATURA 2000 VRSTE I TIPOVI STANIŠTA
NA ZAŠTIĆENIM PRIRODNIM PODRUČJIMA
KANTONA SARAJEVO

Projekat sufinansira

NASLOV PROJEKTA:

**Integracija Natura 2000 vrsta i staništa u planove upravljanja
zaštićenih prirodnih područja**

IZDAVAČ:

**Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna područja
Branilaca Sarajeva 28/1
71000 Sarajevo**

PROJEKAT SUFINANSIRAN OD STRANE:

Fonda za zaštitu okoliša Federacije Bosne i Hercegovine

AUTORI:

**Denisa Dedić, BA inženjerske genetike
Erna Dautbegović, BA inženjerske ekologije**

SARADNICI:

**mr.sci. Osman Delić,
Harita Čolaković, dipl.ing.šumarstva
Prof. dr. Nusret Drešković
Prof. dr. Samir Đug
Doc. dr. Adi Vesnić**

TEHNIČKA OBRADA I DIZAJN:

Erna Dautbegović, BA inženjerske ekologije

PUBLIKACIJA DOSTUPNA U ELEKTRONSKOJ VERZIJI:

www.zppks.ba

PROJEKAT

"INTEGRACIJA NATURA 2000 VRSTA I STANIŠTA U PLANOVE UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIH PRIRODNIH PODRUČJA"

Šta je Natura 2000?

Natura 2000 je ekološka mreža sastavljena od područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Njen cilj je očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje više od hiljadu ugroženih i rijetkih vrsta, te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova.

Do sada je u ovu ekološku mrežu uključeno oko 27.500 područja na gotovo 20% teritorija EU, što je čini najvećim sistemom očuvanih područja u svijetu.

Natura 2000 temelji se na EU direktivama, područja se biraju naučnim mjerilima, a kod upravljanja tim područjima u obzir se uzima i interes i dobrobit ljudi koji u njima žive.

Sarajevo, 2020. godine

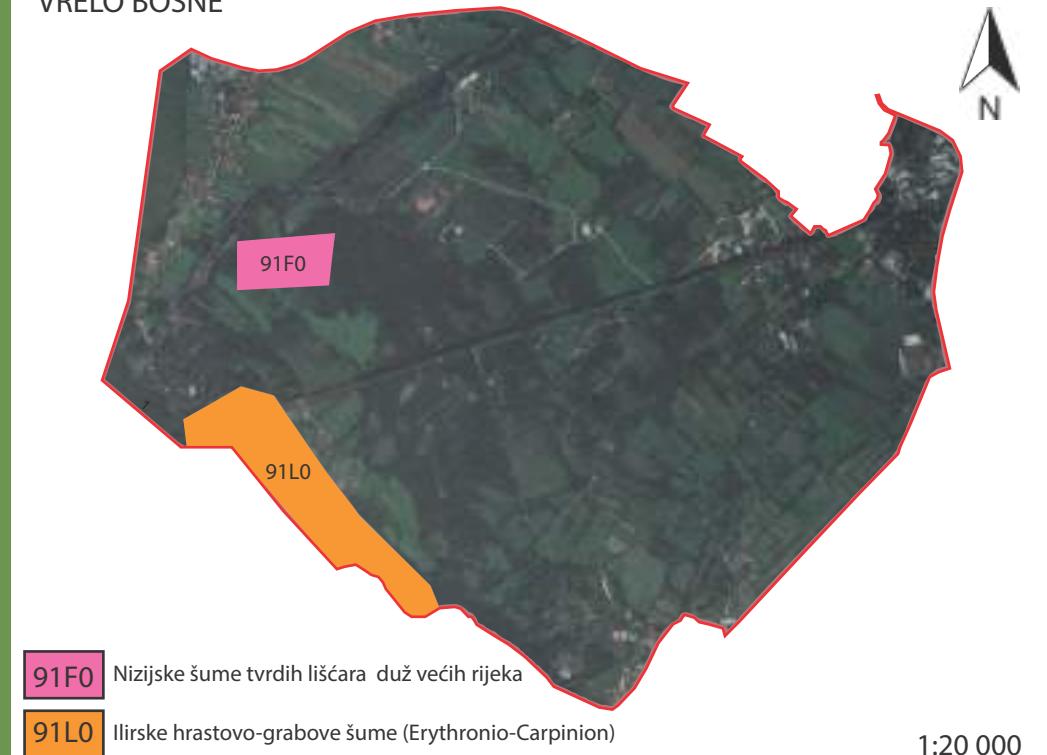
SPOMENIK PRIRODE “VRELO BOSNE”

Na SP Vrelo Bosne registrovano je ukupno 18 potencijalnih Natura 2000 vrsta, i to po jedna vrsta riba (*Cottus gobio* - Peš), vodozemaca (*Bombina variegata* - Žuti mukač), gmizavaca (*Testudo hermanni* - kopnena kornjača) i mekušaca (*Unio crassus* - obična riječna dagnja), 12 vrsta beskičmenjaka (*Bolbelasmus unicornis* - listorošci, *Carabus variolosus* - trčuljci, *Lucanus cervus* - jelenak, *Morimus funereus* - bukova strižibuba, *Rosalia alpina* - alpska strižibuba, *Osmoderma eremita* - buba samotnjak, *Eriogaster catax* - vunasti leptir, *Euphydryas aurinia* - mali močvarni šarenjak, *Lycaena dispar* - veliki bakrenac, *Maculinea arion* - veliki (timijanov) plavac, *Hypodryas (Euphydryas) matura* - mala majska riđa i *Nymphaea vaualbum* - lisičica bijelih mrlja), te dvije vrste mahovina (*Dicranum viride*- zeleni bičak i *Meesia longiseta*).

Na području SP Vrelo Bosne identifikovano je 16 potencijalnih Natura 2000 staništa, od kojih je stanišni tip 91E0-Šume mekih lišćara na fluvisolima, prioritetni stanišni tip. Ostali potencijalni Natura 2000 tipovi staništa na SP Vrelo Bosne su: Subatlanske i srednjoevropske hrastove i hrastovo-grabove šume sveze *Carpinion betuli* (9160), Srednjeevropske livade beskoljenke (*Molinion caeruleae*-6410), Nizijske šume tvrdih lišćara duž većih rijeka (91F0), Ilirske hrastovo-grabove šume (*Erythronio-Carpinion* - 91L0) i Acidofilne šume smrče brdskog do planinskog pojasa (*Vaccinio-Piceetea* - 9410).

NEKI POTENCIJALNI NATURA 2000 STANIŠNI TIPOVI NA PODRUČJU SP “VRELO BOSNE”

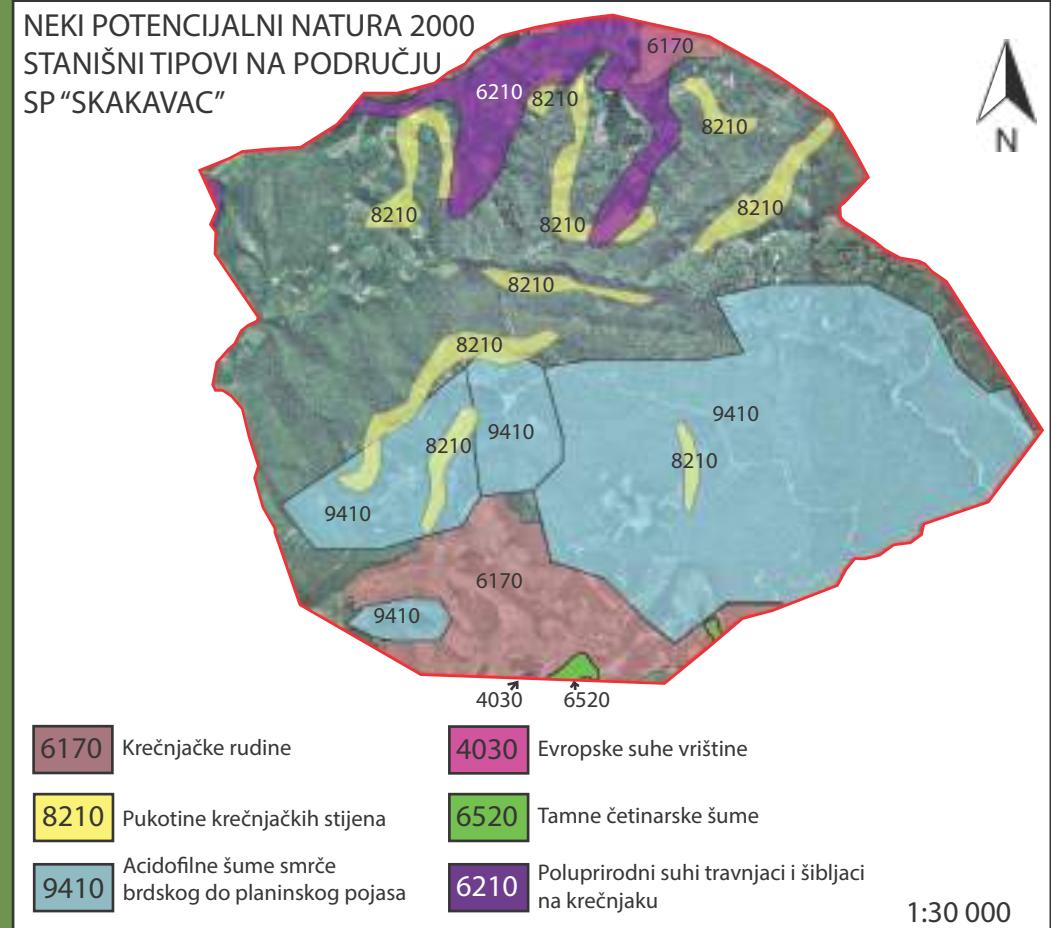
SPOMENIK PRIRODE “SKAKAVAC”

Na SP Skakavac registrovano je ukupno 22 potencijalne Natura 2000 vrste, od kojih je jedna biljna, *Cypripedium calceolus* (Gospina papučica), 10 vrsta beskičmenjaka (*Austropotamobius torrentium*-potočni rak, *Rosalia alpina*-alpska strižibuba, *Morimus funereus*-bukova strižibuba, *Nymphalis vaualbum*-lisičica bijelih mrlja, *Bolbelasmus unicornis*-listorošci, *Carabus variolosus*-trčuljci, *Eriogaster catax*-vunasti leptir, *Euphydryas aurinia*-mali močvarni šarenjak, *Lycaena dispar*-veliki bakrenac i *Maculinea arion*-veliki/timijanov plavac), jedna vrsta ribe (*Cottus gobio*-peš), jedna vrsta vodozemaca (*Bombina variegata*-žuti mukač), te devet vrsta sisara (*Canis lupus*-vuk, *Ursus arctos*-mrki medvjed, *Barbastella barbastellus*-širokouhi mračnjak, *Dinaromys bogdanovi*-dinarski voluhar, *Myotis blythii*-oštropouhi šišmiš, *Myotis capaccinii*-dugonogi šišmiš, *Myotis myotis*-veliki šišmiš, *Rhinolophus ferrumequinum*-veliki potkovnjak i *Rhinolophus hipposideros*-mali potkovnjak).

Na području SP Skakavac identifikovano je 13 potencijalnih Natura 2000 staništa, od kojih su dva, 6230 - Travnjaci tvrdače i 8160 - Medio-evropski krečnjački sipari u brdskoj i planinskoj zoni, prioritetni stanišni tipovi. Ostali potencijalni Natura 2000 tipovi staništa na SP Skakavac su: Vodotoci od ravnica do montanog pojasa sa vegetacijom *Ranunculion fluitantis* i *Callitricho-Batrachion* (3260), Evropske suhe vrištine (4030), Suhu kontinentalnu travnjaci (6210), Hidrofilne rubne zajednice visokih zeleni od montanog do alpskog pojasa (6430), Nizijske košanice (6510), Brdske košanice (6520), Krečnjačke stijene sa hazmofitskom vegetacijom (8210), Špilje i jame zatvorene za javnost (8310), Ilirske bukove šume sveze *Aremonio-Fagion* (91K0), Alpijski i subalpijski travnjaci na krečnjaku (6170) i Acidofilne šume smrče brdskog do planinskog pojasa (9410).

NEKI POTENCIJALNI NATURA 2000
STANIŠNI TIPOVI NA PODRUČJU
SP “SKAKAVAC”

ZAŠTIĆENI PEJZAŽ “TREBEVIĆ”

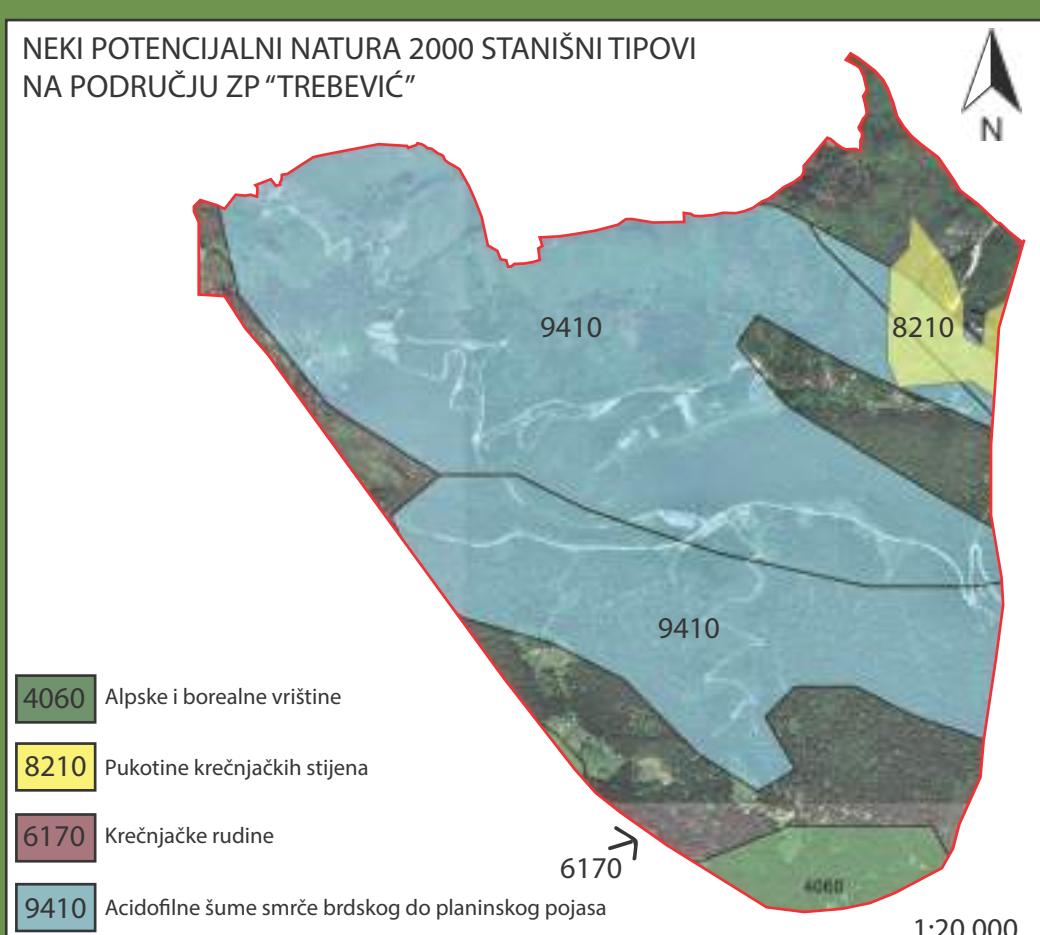

Na području Zaštićenog pejzaža "Trebević" registrovano je ukupno 14 potencijalnih Natura 2000 vrsta, i to jedna vrsta gmizavaca (*Testudo hermanni* - kopnena kornjača), 10 vrsta beskičmenjaka (*Bolbelasmus unicornis* - listorošci, *Carabus variolosus* - trčuljci, *Lucanus cervus* - jelenak, *Morimus funereus* - bukova strižibuba, *Rosalia alpina* - alpska strižibuba, *Osmoderma eremita* - buba samotnjak, *Eriogaster catax* - vunasti leptir, *Euphydryas aurinia* - mali močvarni šarenjak, *Lycaena dispar* - veliki bakrenac, *Maculinea arion* - veliki (timijanov) plavac i *Nymphalis vaualbum* - lisičica bijelih mrlja), te dvije vrste sisara (*Rhinolophus blasii* - Blazijev potkovnjak i *Myotis blythii* - oštouahi šišmiš).

Na području ZP Trebević identifikovano je 6 potencijalnih Natura 2000 staništa, od kojih su Medio-evropski krečnjački sipari u brdskoj i planinskoj zoni (8160) prioritetni stanišni tip, dok su ostali potencijalni Natura 2000 tipovi staništa Zaštićenog pejzaža Trebević: Planinske i borealne vrištine (4060), Alpijski i subalpijski travnjaci na krečnjaku (6170), Krečnjačke stijene sa hazmofitskom vegetacijom (8210), Ilirske bukove šume (Aremonio-Fagion, 91K0) i Acidofilne šume smrče brdskog do planinskog pojasa (Vaccinio-Piceetea, 9410).

NEKI POTENCIJALNI NATURA 2000 STANIŠNI TIPOVI
NA PODRUČJU ZP “TREBEVIĆ”

ZAŠTIĆENI PEJZAŽ “BIJAMBARE”

Miniopterus schreibersi   *Vipera ursinii*   *Dinarolacerta mosorensis*   *Rhinolophus euryale*

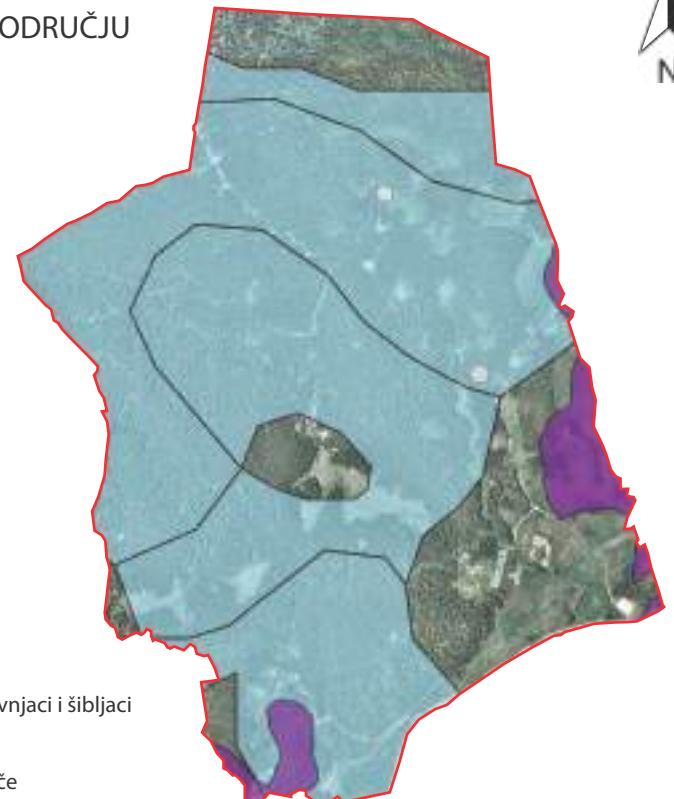
Na području Zaštićenog pejzaža "Bijambare" registrovano je ukupno 15 potencijalnih Natura 2000 vrsta, i to jedna vrsta vodozemaca (*Dinarolacerta mosorensis* - mosorska gušterica), dvije vrste gmizavaca (*Testudo hermanni* - kopnena kornjača i *Vipera ursinii* - ursinijeva lјutica), tri vrste beskičmenjaka (*Morimus funereus* - bukova strižibuba, *Euphydryas aurinia* - mali močvarni šarenjak i *Lycaena dispar* - veliki bakrenac), te devet vrsta sisara (*Canis lupus* - vuk, *Ursus arctos* - mrki medvjed, *Miniopterus schreibersi* - dugokrili pršnjak, *Myotis capaccinii* - dugonogi šišmiš, *Myotis emarginatus* - riđi šišmiš, *Myotis myotis* - veliki šišmiš, *Rhinolophus euryale* - južni potkovnjak, *Rhinolophus ferrumequinum* - veliki potkovnjak i *Myotis blythii* - oštouhi šišmiš).

Ursus arctos   *Canis lupus*   *Myotis emarginatus*   *Rhinolophus ferrumequinum*

Na području ZP Bijambare identifikovano je 13 potencijalnih Natura 2000 staništa, od kojih su tri, 6230-Travnjaci tvrdace, 7110-Aktivni uzdignuti treseti i 91D0-Tresetne šume, prioritetni stanišni tipovi. Ostali potencijalni Natura 2000 tipovi staništa na ZP Bijambare su: Evropske suhe vrištine (4030), Srednjeevropske livade molinije (*Molinion caeruleae*-6410), Hidrofilne rubne zajednice visokih zeleni od montanog do alpskog nivoa (6430), Borealne aluvijalne livade (6450), Nizijske košanice (6510), Acidofilni cretovi/Prelazne tresave (7140), Krečnjačke stijene sa hazmofitskom vegetacijom (8210), Špilje i jame zatvorene za javnost (8310), Ilirske bukove šume sveze *Artemonio-Fagion* (91K0) i Acidofilne šume smrče brdskog do planinskog pojasa (9410).

NEKI POTENCIJALNI NATURA 2000
STANIŠNI TIPOVI NA PODRUČJU
ZP "BIJAMBARE"

6210 Poluprirodni suhi travnjaci i šibljaci na krečnjaku

9410 Acidofilne šume smrče brdskog do planinskog pojasa

1:24 000

ZAŠTIĆENI PEJZAŽ “BENTBAŠA”

*Lutra lutra**Elaphe quatuorlineata**Gladiolus palustris*

Na području Zaštićenog pejzaža "Bentbaša" registrovano je ukupno 18 potencijalnih Natura 2000 vrsta, i to jedna biljna vrsta (*Gladiolus palustris*-močvarna gladiola), dvije vrste gmizavaca (*Testudo hermanni*-kopnena kornjača i *Elaphe quatuorlineata*-kravosas), 12 vrsta beskičmenjaka (*Lucanus cervus*-jelenak, *Morimus funereus*-bukova strižibuba, *Euphydryas aurinia*-mali močvarni šarenjak, *Lycaena dispar*-veliki bakrenac, *Bolbelasmus unicornis*-listorošci, *Carabus variolosus*-trčuljak, *Osmoderma eremita*-buba samotnjak, *Rosalia alpina*-alpska strižibuba, *Eriogaster catax*-vunasti leptir, *Maculinea arion*-veliki (timijanov) plavac i *Nymphalis vaualbum*-lisicica bijelih mrlja), te tri vrste sisara (*Lutra lutra*-vidra, *Rhinolophus blasii*-Blazijev potkovnjak i *Myotis blythii*-oštouhi šišmiš).

Na području ZP Bentbaša identifikovano je 10 potencijalnih Natura 2000 staništa, od kojih su tri: 7220-Okamenjeni izvori sa sedrenim formacijama, 8160-Medio-evropski krečnjački sipari u brdskoj i planinskoj zoni i 91E0-Šume mekih lišćara na fluvisolima, prioritetni stanišni tipovi. Ostali potencijalni Natura 2000 tipovi staništa na ZP Bentbaša su: Obale brzih vodotoka obrasle zajednicama sive vrbe (Salix eleagnos-3240), Vodotoci od ravnica do montanog pojasa sa vegetacijom Ranunculion fluitantis i Callitricho-Batrachion (3260), Istočno-submediteranski suhi travnjaci (62A0), Nizijske košanice (6510), Krečnjačke stijene sa hazmofitskom vegetacijom (8210), Rupikolni krečnjački ili bazofilni travnjaci sveze Alyssio-Sedion albi (6110) i Ilirske hrastovo-grabove šume (Erythronio-Carpinion-91L0).

NEKI POTENCIJALNI NATURA 2000 STANIŠNI TIPOVI NA PODRUČJU ZP “BENTBAŠA”

3240 Obale brzih vodotoka obrasle zajednicama sive vrbe (Salix eleagnos)

91L0 Ilirske hrastovo-grabove šume (Erythronio-Carpinion)

6110 Rupikolni krečnjački ili bazofilni travnjaci sveze Alyssio-Sedion albi

1:15 000

PRIJEDLOG MJERA ZAŠTITE

U narednom periodu kroz Planove upravljanja neophodno je razviti sistem monitoringa i vršiti kontinuirano prikupljanje podataka koji će biti kompatibilni sa budućim sistemom praćenja NATURA 2000 vrsta i staništa.

Na prostoru Spomenika prirode „Vrelo Bosne“ prioritetne aktivnosti su propisane Planom upravljanja, a obuhvataju aktivno provođenje mjera i uspostavu stalnog monitoringa, koji bi bio usmjerен prema očuvanju biodiverziteta, te otklanjanju i sprječavanju eksploatacije i posjeta koje mogu dovesti do oštećenja prirodnih vrijednosti.

U okviru granica Spomenika prirode „Skakavac“ potreban je nastavak na kontinuiranom prikupljanju podataka koji ukazuju na stanje i služe za definisanje odgovarajućih mjera za očuvanje prirodnih vrijednosti, unapređenje zaštite i konzervacije elemenata prirodnog diverziteta ovog područja.

Na području Zaštićenog pejzaža „Bijambare“ treba povećati nadzor mehanizama za procjenu negativnih uticaja sa posebnim osvrtom na antropogene uticaje zbog povećanog broja posjetilaca, kako bi se sačuvale ukupne vrijednosti ovog područja, uključujući i identifikovana potencijalna NATURA 2000 staništa i vrste.

Unutar Zaštićenog pejzaža „Trebević“ predviđene aktivnosti propisane Planom upravljanja su implementacija inventarizacije i u okviru iste i priprema plana monitoringa, koji je orijentisan na sve ekosisteme unutar kojih su između ostalih identificirana i potencijalna NATURA 2000 staništa i vrste.

Za prostor Zaštićenog pejzaža „Bentbaša“ sa aspekta stanja staništa po pitanju održivosti vrsta neophodno je izvršiti uređenje obala, eliminaciju invazivnih biljnih vrsta i generalno staviti prostor u funkciju da se može vršiti nadzor nad njim. To se prije svega odnosi na punktove za ribolovce, ali i na moguće punktove za praćenje vodene faune.

Uporedno je potrebno vršiti edukaciju, kako lokalnog stanovništva, tako i svih drugih posjetilaca o NATURA 2000 vrstama i staništima, kako bi se podigao nivo svijesti o značaju i važnosti njihovog očuvanja.

